

ЛІТЕРАТУРА

1. Чисельність населення. Статистична інформація / Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Мишанич Г.І., Нетяженко В.З. Демографічна криза в Україні і роль медичної науки в її подоланні / Г.І. Мишанич, В.З. Нетяженко // Внутрішня медицина. — 2007. — № 4. — С. 136-138, 141.
3. Лехан В.М., Слабкий Г.О. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / В.М. Лехан, Г.О. Слабкий // Новости медицины и фармации. — 2010. — № 4. — С. 3.
4. Степанова М. Скорость «конвейера» неприемлема для ребенка / М. Степанова // Директор школи. — 2001. — № 7. — С. 86-91.
5. Ставицька С.О. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій сучасного юнацтва / С.О. Ставицька // Актуальні проблеми психології / За ред. Максименка С.Д. — К. : Главник, 2008. — Вип. 4. — С. 236-242.
6. Асанова Л.М., Машанцева Н.В. Девиантное поведение подростков, злоупотребляющих наркотическими и токсическими веществами / Л.М. Асанова, Н.В. Машанцева // Проблемы контроля наркотических средств и профилактики наркоманий / Под ред. Бабаян Э.А. — М., 1992. — 290 с.
7. Апанасенко Г.Л. Валеология в решении демографической катастрофы в Украине / Г.Л. Апанасенко // Здоров'я України. — 2004. — № 10. — С. 8-9.
8. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы / Э. Берн. — М. : АСТ, 2008. — 340 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ НА БЕЗПЕКУ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЖИТТЯ

INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL IMPACT ON SECURITY OF PERSON IN MODERN LIFE

Студент М.С. Уценко, керівник Ю.В. Буц

Харківській національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Анотація. Робота розкриває фактори впливу інформації на психіку та життя людини, вказує на функції засобів масової комунікації та інформації, показує негативні наслідки інформаційно-психологічного впливу на безпеку особистості. Успішність вибору стратегії забезпечення психологічної безпеки ґрунтується на об'єктивному аналізі потреб, ситуації та наявних ресурсів суб'єкта.

Ключові слова: психологічна безпека, інформаційно-психологічний вплив, загроза безпеці, потік інформації, маніпулювання підсвідомістю, комунікативні ситуації, соціальний контроль в суспільстві.

Аннотация. Работа раскрывает факторы влияния информации на психику и жизнь человека, указывает на функции средств массовой коммуникации и информации, показывает негативные последствия информационно-психологического воздействия на безопасность личности. Успешность выбора стратегии обеспечения психологической безопасности

основывается на объективном анализе потребностей, ситуации и имеющихся ресурсов субъекта.

Ключевые слова: психологическая безопасность, информационно-психологическое воздействие, угроза безопасности, поток информации, манипулирование подсознанием, коммуникативные ситуации, социальный контроль в обществе.

Annotation. The work reveals the influences of information on the psyche of a person's life and indicates the function of the mass media and information, show the negative effects of information and psychological impact on the security of the person. The success of the selection strategy for psychological security is based on an objective analysis of the needs, situation and available resources of the subject.

Keywords: psychological security, information and psychological impact, a security threat, the flow of information, manipulating the subconscious, communicative situations, social control in society.

Вступ. Для реалізації своєї соціальної поведінки у сучасному суспільстві людина потребує отримання всебічної інформації. Це дозволяє особистості бути активним соціальним суб'єктом, взаємодіяти з навколишнім світом, що обумовлює нормальну життєдіяльність. В інакшому випадку людина може отримати психічні аномалії та, навіть психічні захворювання. На людину, яка постійно контактує в інформаційному полі навколишнього середовища, також впливає зміст і структура, кількість і обсяг отриманої інформації [1]. З дитинства людина може отримувати інформацію від людей, книжок, всіляких іграшок, журналів, газет, Інтернету, телебачення, радіо, листівок, плакатів, реклами, вивісок, електронних носіїв, а також з особистого досвіду. Однак швидкість, з якою відбуваються події та розвиток світу, змушують людину все більше безперервно отримувати інформацію, яка дозволить особистості балансувати в житті. Повсякденного досвіду поведінки та управління новими технічними засобами стає все менше. Динамічний розвиток сучасного технічного прогресу прискорює і соціальні процеси в суспільстві. Розвиток масової комунікації запустив процеси розвитку «другої або суб'єктивної реальності», де люди живуть, працюють, спілкуються з усім світом, не виходячи з дому [2]. При такому способі існування особа отримує інформацію безпосередньо від інших особистостей, які в даний час знаходяться в тому, або іншому кінці світу. Перевірити цю інформацію негайно в пересічного громадянина немає можливості. Тому якщо ця інформація збентежила людину, вона починає шукати інші джерела для підтвердження відомостей. Така форма поведінки, коли отримана інформація перевіряється особою непоширена серед комунікаторів. Зазвичай людина вірить всьому тому, що бачить і чує з трансляції засобів масової інформації, особливо коли це стосується офіційних державних каналів, газет, Інтернет сайтів [3].

Актуальність. Протягом усього життя виявляється інформаційно-психологічний вплив на психіку людини, та в різних ситуаціях: інформаційно-комунікативних або інформаційно-комунікаційних. Комунікація, тобто спілкування, в соціальній психології розуміється, як передача інформації, різноманітних відомостей та повідомлень. На відміну від звичайного спілкування комунікація може бути і двостороння, і одностороння, як то через технічні пристрої, електронні і паперові носії інформації [2]. Комунікативні ситуації, які надають інформаційно-психологічний вплив на людину, можна поділити на три групи, які представлені на схемі 1.

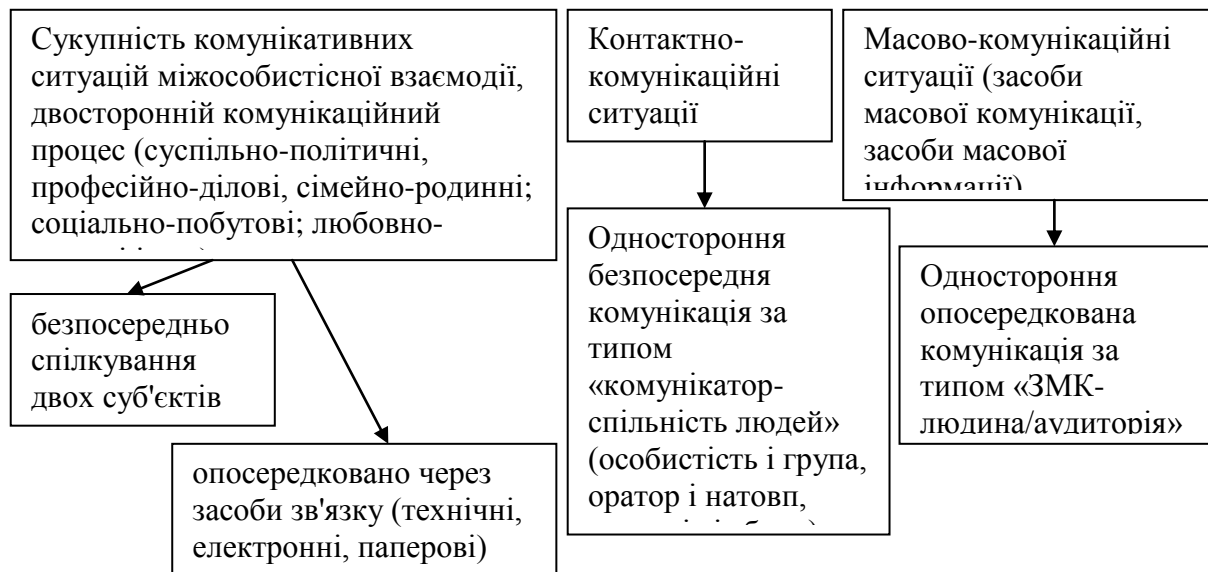

Схема 1 – Комунікативні ситуації

За допомогою ЗМК можна впливати на мільйони людей одночасно. Щоб зрозуміти в чому криються загрози інформаційного впливу на психіку людини, слід зазирнути в їхню соціально-психологічну сутність. Цей вид комунікації виник через потребу комерсантів інформувати потенціальних покупців, користувачів, щоб формувати торговельно-економічні відносини [4]. Поступово з'явилася нова спеціалізація, новий прошарок суспільства, в якому люди заробляли, продаючи інформацію. Згодом формується нова професія – журналіст. З появою друкованих видань інформація стає товаром, відповідно публічність і масовість приносить більший прибуток. Журналіст одержує змогу впливати на читача через свою інтерпретацію новини, з'являються заказані статті [5].

Індустріальний розвиток, технічний прогрес, розвиток науки, культури, спорту, просвіта потребують масового освітлення, обміну інформацією. Той, хто володіє інформацією – володіє світом. Існує так звана четверта влада, яку ніхто не обирає, а

люди, які до неї причетні і володіють каналами ЗМК, контролюють індустрію масової інформації. ЗМК виконуючи функцію комунікатора, впливають на свідомість і психіку користувачей.

Функції засобів масової комунікації поділяють на три групи:

1. Функції, які задовольняють потреби людини, індивіда, як особистості.
2. Функції, які задовольняють потреби певних соціальних груп і людини, як члена групи.
3. Функції, які задовольняють потреби суспільства в цілому, як цілісної соціальної системи і відповідно людини, як члена суспільства.

Щоб виконувати всі функції, комунікація повинна враховувати потреби і психологічні особливості людей. Звертаючись до ЗМК, користувач задовольняє свої потреби в інформаційному зв'язку з навколишнім світом, потреби в розвагах, потреба в відволіканні буденності, повсякденних справ.

Цивілізаційні процеси торкнулися формування громадянського суспільства, в якому буде враховано захист інтересів громадян, різних об'єднань, соціальних стандартів, демократичного руху. ЗМК, щоб задовольнити потреби та інтереси різних верств населення, активно бере участь в освітленні різних тем, подій, проблем, ідей, виконуючи представницьку функцію. Також ЗМК може виконувати організаційну функцію, надаючи доступ представникам різних груп до інформації та можливості дискутувати публічно. Висвітлюючи діяльність органів влади, державних структур управління, суспільних організацій, політичних партій, а також соціально-економічну сферу, ЗМК можуть створювати широку узагальнену думку, давати моральну оцінку, критикувати і, тим самим, забезпечувати соціальний контроль в суспільстві. Також до функцій ЗМК входить проведення журналістських розслідувань, результати яких масово оприлюднюються через ЗМІ, що теж допомагає впливати на громадську думку і психіку людей [6].

В суспільстві, де запроваджуються основи демократії та свободи слова, вітається цивілізована форма взаємодії і спілкування, які наближають громадян до адекватного захисту прав, інтересів, допомагають орієнтуватися в подіях, досягати цілей, отримувати відповіді на злободенні питання. ЗМІ можуть підвищувати градус в суспільстві, або знижувати конфронтацію між владою та опозиційними силами. Для цього мас-медіа виступає посередником у діалогові між сторонами, запускаючи інтеграційні процеси, що є важливою соціальною функцією. Якщо інтеграція не відбувається, втрачається потужний потенціал конструктивних сил демократичного

інституту, і ЗМК в руках політичних сил перетворюється на інформаційну зброю. Така трансформація з застосуванням інформаційно-психологічних атак на суспільство, соціальні групи впливає негативно та психіку людей [2]. Населення країни зомбується через потік інформації, систему освіти, соціальні інститути. Ламаються сформовані раніше уявлення, розриваються стійкі зв'язки, запроваджуються нові правила і норми поведінки, соціальних взаємин [7]. Психологічна і емоційна напруга в суспільстві починають зростати, поведінка людей змінюється, з'являється дратівливість, викликана дезорієнтацією в ситуації, відчуттям нестабільності, невизначеності. Цей кризовий стан посилюється, коли люди втрачають роботу, а разом з нею засоби до існування. Звичний світ руйнується. В цих умовах ЗМІ займаються різного роду маніпуляціями, залучаючи аудиторію сенсаціями, «смаженими» новинами. Людина бачить і відчуває загрозу безпеці свого існування, загрозу власному майбутньому, незахищеність соціальну і особисту. Люди, які не можуть, або не хочуть адаптуватися в нових неприйнятних умовах починають тікати, емігрувати з країни. Люди, які залишаються в країні, але не сприймають нові політичні і соціально-економічні умови, стають агресивними, роздратовані, нетерпимими, жорстокими.

Коли ЗМІ пропагують насилля, воно стає нормою. Життя чуже чи своє втрачає цінність, зникає цікавість до життя. Слабшає інстинкт самозбереження. Людина не бачить сенс в існуванні. Такий затяжний психологічний стан призводить осіб з нестійкою психікою до самогубства. Населення стає заручником деяких людей чи груп, що прагнуть зберегти владу і багатства. Історія знає масу прикладів, коли з допомогою четвертої влади змінювався світовий устрій, змінювалось панування, знищувались нації.

Стратегії забезпечення психологічної безпеки. Найбільша небезпека полягає в маніпулюванні підсвідомості людини, доведенню людини до такого психологічного стану, коли психіка людини не може відновлюватися. Створюються такі комунікативні ситуації і соціальні умови, які залишають людину тривалий час у стресовому стані, при якому особа не може задовольнити базові потреби для існування. Психологічна напруженість без змоги перейти до відновлення, орієнтує особистість на зміну соціальної поведінки [8]. Серед базових потреб, таких як їжа, одяг, засоби гігієни, людина потребує безпеки для життя, здоров'я собі і своїм близьким, рідним. Крім того, що людина хоче почувати себе безпечно і захищено в домі, мати стабільний дохід, вона потребує спілкування із собі подібними, потребує прихильності і любові, уваги та поваги. Щоб вижити і реалізувати можливість безпечного існування, люди повинні

об'єднуватися, уникаючи самотності. Під психологічної безпекою особистості розуміється стан внутрішнього комфорту, що є наслідком усвідомлення нею здатності долати несприятливі внутрішні чи зовнішні впливи, забезпечуючи тим самим для себе сталий розвиток. Такі впливи, що загрожують психологічній безпеці, детермінуються вираженим невідповідністю цінностей суб'єкта характеристикам середовища та наявним у нього ресурсів. Подолання невідповідностей цінностей і середовищних характеристик ґрунтується на активності самого суб'єкта. Відповідно, в сфері безпеки особистість повинна розглядатися як суб'єкт активності, який регулює процес планування та реалізації цілей діяльності, тобто самому забезпечувати собі психологічну безпеку [9]. Під самозабезпеченням безпеки розуміється складно організований процес досягнення суб'єктом психічного стану підконтрольності одночасно екзо- і ендогенних параметрів, що дозволяє в динаміці врівноважувати себе з середовищем на енергетичному, соматичному, інформаційному особистісному рівнях і забезпечувати досягнення нею життєво значимої мети [10]. Особливостями самозабезпечення безпеки є наявність у суб'єкта інформаційних резервів подолання труднощів, енергетичне домінування над ситуацією, опора на емоційний досвід [11]. Ефективність дії при реагуванні на важку ситуацію визначається нестандартністю поведінки, самостійністю, комунікабельністю, довірою; свідомістю сприйняття ситуації і її учасників, свідомістю управління емоціями і поведінкою [12].

Висновок. Індустрія масової інформації роками працює над тим, щоб мати інформаційно-психологічний вплив на людей впливати, маніпулювати свідомістю та підсвідомістю. Головним захистом від впливу інформації на особистість виступає аналіз відношення її ставлення до ситуації в системі мотивів і сенсів. На основі об'єктивної оцінки людина вибирає механізми подолання виниклої загрози психологічної безпеки. Далі відбувається аналіз нової інформації та оцінка успішності обраної поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни. — М., 1991; Анциферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях//Психологический журнал. 1994. № 1.
2. Грачев Г.В. Информационно-психологическая безопасность личности: состояние и возможности психологической защиты. М.: Изд-во РАГС, 1998
3. Брушлинский А.В. Проблемы психологии субъекта. — М., 1994.
4. Фромм Э. Бегство от свободы. — М., 1989.

5. Аргайл М. Психология счастья. М., 1990; Maslow A.J. Motivation and personality. New York, 1954; Маслоу А. Самоактуализация//Психология личности: Тексты. — М., 1982.
6. Буц Ю.В., Крайнюк Е.В. Информационно-психологическая безопасность личности как важная составляющая безопасности жизнедеятельности // Безопасность жизнедеятельности: Вызовы и угрозы современности, наука, образование, практика: Материалы IV Межрегиональной научно-практической конференции с международным участием (27-28 ноября 2014 года, г. Южно-Сахалинск): сборник научных статей / сост.: С. В. Абрамова, Е. Н. Бояров. – Южно-Сахалинск : изд-во СахГУ, 2014. – С. 258-263
8. Шхахутова З.З. Риски в современном обществе и их влияние на систему образования // Концепт. - 2014. - Спецвыпуск № 11. - ART 14638.
9. Ермаков Ю.А. Манипуляция личностью: Смысл, приемы, последствия — Екатеринбург, 1995.
10. Краснянская Т.М. Психология самообеспечения безопасности: Монография. – Пятигорск: ПГЛУ, 2009.
11. Сиерральта З.Х. Особенности психических ресурсов личности в раннем юношеском возрасте: копинг-стратегии, защитные механизмы, социальный интеллект и общий интеллект: Дисс. канд. психол. наук. – СПб., 2000.
12. Киршбаум Э.И., Еремеева А.И. Психологическая защита. 2-е изд. – М.: Смысл, 2000.

МОНІТОРИНГ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОДНОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

MONITORING OF ECOLOGICAL STATE OF POTENTIAL OF WATER RESOURCE IN THE KHERSON REGION

С.В. Шмалей¹⁾, Т.І. Щербина²⁾

¹⁾*Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова, м Київ*

²⁾*Херсонський державний університет*

Анотація: В статті розкрито екологічні проблеми використання водноресурсного потенціалу Херсонської області, простежена динаміка водокористування поверхневими водами, проаналізовано їх рівень забруднення.

Ключові слова: водноресурсний потенціал, водокористування, водовідведення, якість вод.

Аннотация: В статье раскрыты экологические проблемы использования водноресурсного потенциала Херсонской области, прослежена динамика водопользования поверхностными водами, проанализирован уровень их загрязнения.

Ключевые слова: водноресурсный потенциал, водопользование, водоотведение, качество вод.